

HOẠT ĐỘNG NGỮ VĂN : THI LÀM THƠ NĂM CHỮ

I - MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Ôn lại và nắm chắc hơn đặc điểm và yêu cầu của thể thơ năm chữ ;
- Làm quen với các hoạt động và hình thức tổ chức học tập đa dạng, vui mà bổ ích, lí thú ;
- Tạo được không khí vui vẻ, kích thích tinh thần sáng tạo, mạnh dạn trình bày miệng những gì mình làm được.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Hoạt động ngữ văn là hình thức mới đưa vào chương trình lần này xuất phát từ quan niệm cần đa dạng hoá các hình thức tổ chức học tập, tăng cường luyện nói, luyện tập cách trình bày miệng ; đưa HS vào các hoạt động tập thể, hoạt động văn hoá, vui mà bổ ích, lí thú. Đây cũng là hình thức khuyến khích những sáng tạo cá nhân, động viên, phát hiện những HS có năng khiếu thơ văn. Mặc dù mục đích chính của môn Ngữ văn nhà trường nói chung và tiết học này nói riêng không phải dạy làm thơ, tuy vậy giữa học văn và tập làm thơ, vẫn có mối quan hệ và sự tác động lẫn nhau. Vì thế GV cần chuẩn bị tốt những tiết này theo mục đích và yêu cầu đã nêu ở trên.

2. Một số thuật ngữ cần chú ý

– Phân biệt cho HS *dòng thơ* và *khổ thơ*. Một bài thơ có thể chia khổ, có thể không chia khổ. Khổ thơ thường do một số câu thơ tạo nên.

– *Vần thơ* : Vần hiểu một cách đơn giản là một âm do nguyên âm hoặc nguyên âm kết hợp với phụ âm tạo nên. Ví dụ những tiếng : *lan, tan, man, tàn, đần, ...* đều có chung một vần *an* hay những tiếng *ma, ta, nhà, nga, ...* đều có chung một vần *a*. Như thế gieo vần trong thơ là sự lặp lại các vần giống hoặc gần giống nhau, giữa các tiếng ở những vị trí nhất định. Ví dụ :

*Sáng ra bờ suối, tối vào hang,
Cháo bẹ rau măng vẫn sẵn sàng.*

(Hồ Chí Minh, *Tức cảnh Pác Bó*)

*Sen tàn cúc lại nở hoa
Sầu dài ngày ngắn đông đà sang xuân.*

(Nguyễn Du, *Truyện Kiều*)

Một trong những tác dụng quan trọng của vần là tạo nên âm hưởng ngân vang trong thơ, từ đó mà diễn đạt và biểu hiện nội dung.

– *Nhịp thơ* (ngắt nhịp) : Có thể hiểu đó là sự lặp lại cách quãng đều đặn các âm mạnh hay yếu sắp xếp theo những hình thức nhất định. Ví dụ trong đoạn thơ sau đây của Tố Hữu :

*Chập chùng, thác Lửa, thác Chông
Thác Dài, thác Khó, thác Ông, thác Bà*

Thác, bao nhiêu thác, cũng qua

Thênh thênh là chiếc thuyền ta trên đời.

Hai câu đầu phải ngắt nhịp 2/2/2/2, nhưng câu thứ ba nhịp thay đổi là 1/3/2 và câu thứ tư trở về nhịp 2/2/2/2. Có nhiều câu thơ nếu không chú ý rất dễ ngắt nhịp sai. Ví dụ : Câu thơ của Nguyễn Du : *Nửa chừng xuân thoát gầy cành thiên hương* phải ngắt nhịp 3/1/4 : *Nửa chừng xuân / thoát / gầy cành thiên hương*. Câu thơ của Tản Đà : *Non cao tuổi vẫn chưa già* nhiều người ngắt nhịp 3/3 : *Non cao tuổi / vẫn chưa già* nhưng thực ra phải ngắt nhịp 2/4 : *Non cao / tuổi vẫn chưa già*. Câu thơ của Xuân Diệu : *Một chiếc xe đạp băng vào bóng tối*, nhiều người ngắt nhịp 4/2/2 : *Một chiếc xe đạp / băng vào / bóng tối*, nhưng thực ra là nhịp 3/3/2 : *Một chiếc xe / đạp băng vào / bóng tối*,...

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động 1. (khoảng 10 phút)

Kiểm tra việc chuẩn bị bài ở nhà của HS : hai bài tập phần *Chuẩn bị ở nhà* trong SGK (tr. 103 – 105).

Hoạt động 2. Thi làm thơ năm chữ (*làm tại lớp*).

Trong SGK, chúng tôi đã nêu rõ tiến trình nội dung hoạt động trên lớp của tiết học này (bốn nội dung) ở phần II – Thi làm thơ năm chữ trên lớp, ở đây chuyển các nội dung thành các bước.

Bước 1 : Ôn lại đặc điểm của thể thơ năm chữ và nêu yêu cầu của tiết học.

Bước 2 : Tổ chức cho HS trao đổi theo nhóm về các bài thơ năm chữ đã làm ở nhà để xác định bài sẽ giới thiệu trước lớp của nhóm mình.

Bước 3 : Mỗi nhóm, cử đại diện đọc và bình bài thơ của nhóm mình trước lớp.

Bước 4 : Cả lớp cùng thầy, cô giáo đánh giá, nhận xét. Chú ý cả nội dung và hình thức.